

číslo 3 / září 2011

ZOO report

magazín pro přátele Zoo Brno

BRNO

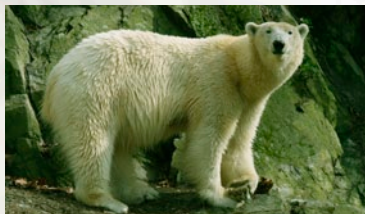
odborná příloha
ZOO REPORT PROFI

Příhovor
David Nejedlo

STRANA 3

Cora zůstává v brlohu, Umca je v zázemí
Eduard Stuchlík

STRANA 4

Český les - zelená výspa západních Čech
Milena Prokopová

STRANA 5

Pár orlů kamčatských odchoval mládě
Miloslav Walter

STRANA 6, 7

V zoo je také možné strávit část prázdnin
Zuzana Sommerová

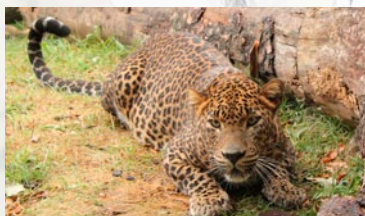
STRANA 8

Horké novinky
(red)

STRANA 9

Levharti dostali novou expozici, Tygří skály patří nyní už jen tygrům
Eduard Stuchlík

STRANA 10

Africká vesnice i klokani skalní a orlí bělohlaví získali evropskou dotaci
Eduard Stuchlík

STRANA 11

Zooreport

magazín pro přítele Zoo Brno
září 2011
číslo 3/11, ročník XIII

Vydavatel:

Zoologická zahrada města Brno
U Zoo 46, 635 00 Brno, Česká republika
tel.: +420 546 432 311
fax: +420 546 210 000
e-mail: zoo@zoobrna.cz
www.zoobrna.cz

Nakladatel:

Peleos, spol. s r.o.
e-mail: info.brno@peleos.cz

Adresa redakce:

Zoologická zahrada města Brno
Redakce Zooreport
U Zoo 46, 635 00 Brno, Česká republika
tel.: +420 546 432 370
fax: +420 546 210 000
e-mail: stuchlik@zoobrna.cz

Vedoucí redaktor:

Bc. Eduard Stuchlík

Odborní lektori:

RNDr. Bohumil Král, CSc.
Mgr. Lubomír Selinger

Náklad:

1500 ks v české verzi
500 ks v anglické verzi

Fotografie (pokud není uvedeno jinak):

Eduard Stuchlík

První strana:

Orlí kamčatský

NEPRODEJNÉ

Ambasády divočiny

Valné hromady Unie českých a slovenských zoo jsem se poprvé účastnil v květnu 2004. Po letech se přiznám, že jsem tam jel s lehkou bázní – vždy jsem měl respekt z autorit a odpovědnosti. A tak trochu nervózní jsem dodnes, byť mám tu čest naší unii od letošního jara předsedat.

Můj život byl vždy plný paradoxů. Podle rodičů jsem se narodil s nefalšovaným strachem ze všeho chlu-patého. V kočárku ani postýlce s ohrádkou jsem zprvu nemohl mít ani plyšového medvěda, to jsem prý vždy ztropil plačtivou scénu. Zvířata mě však vždy podivným způsobem přitahovala, což dokládají rodinné fotografie, na nichž můj starší bratr nadšeně hledí jugoslávského oslíka či tatranskou kravku a já stojím podmračeně opodál, s rukama pevně stisknutými za zády. Vždy jsem rád zvířata pozoroval, nikdy jsem ale necítil potřebu nutit je snášet dotyky. Stejný přístup ke zvířatům mi zůstal dodnes, byť jsem – díky svému povolání – byl nucen nakouknout velmi zblízka do velkého množství zvířat všech možných druhů. Prostřednictvím rentgenu, ultrazvuku a občas i skalpelu či svých rukou.

Pokud vás něco skutečně zajímá, nakonec se k tomu přiblížíte. Poté, co jsem si „vydyndal“ za dobré vysvědčení psa, začal jsem ztrácet strach z kontaktu s domácími zvířaty, a posléze, už na střední zemědělské škole, zmizela obava z hospodářských zvířat. Během studia na veterinární fakultě a při soukromé veterinární praxi jsem ztratil bázeň i ze zvířat volně žijících a exotických. Množství jizev a šrámů na mém těle je toho důkazem.

To zásadní, co mě na zvířatech vždy zajímalo a nakonec přivedlo do světa zoologických zahrad, je mnohobarevný vztah zvířat a lidí. Protože jsem zvířata víc pozoroval, než je hýčkal a mazlil se s nimi, měl jsem možnost také sledovat chování lidí kolem nich. Ve stájích,

David Nejedlo (druhý zleva) v záchraném centru pro ohrožené živočichy Talarak na filipínském ostrově Negros předvádí pitvu uhynulých ptáků a způsob její fotografické dokumentace. S její pomocí lze na dálku určovat příčiny úhynů

halách a maštálích, v chovech papoušků a exotických plazů, v útulcích pro ztracená zvířata, ve stanicích pro handicapované živočichy, veterinárních ordinacích a zoologických zahradách. Stále více vyhledáván majiteli psů a koček, vyšlechtěných pro závislost na člověku, a mnohdy zavalen žádostmi o kosmetické úpravy těl čtyřnohých miláčků, poznával jsem, že se zoologické zahrady vydávají opačným směrem. Od uspokojování lidské potřeby někoho ovládat k respektu k volně žijícím zvířatům. Tedy směrem, kterým jsem chtěl jít i já.

Opominu-li základní vztah mezi člověkem a zvířetem, tedy vztah lovec versus kořist (kdy člověk může být jak lovcem, tak, stojí-li tvář v tvář predátorovi, kořisti), je obchod hlavní motivací lidí k setrvání v blízkosti zvířat. Obchod s penězi anebo s city, obojí může být ušlechtilé, obojí může ubližovat. Zatímco zájmoví chovatelé, zachránčí zvířat ve stanicích a centrech pro zraněná a handicapovaná zvířata, ale i obchodníci se zabývají

především jedinci, objektem zájmu lidí v zoologických zahradách by měly být především celé populace, nejlépe skutečně ohrožených druhů, pochopitelně chovaných s naprostým respektem ke každému jednotlivci.

Zvířata v zoologických zahradách bychom měli chovat v rozumné spolupráci s dalšími chovatelskými zařízeními, protože jen tak může být populace daného druhu v lidské péči životaschopná a jen tak může vytvářet funkční nedegradující záložní rezervu pro zvířata žijící v jejich původním prostředí. Takové je poslání zoologických zahrad, představujících v lidské společnosti ambasády divoké přírody.

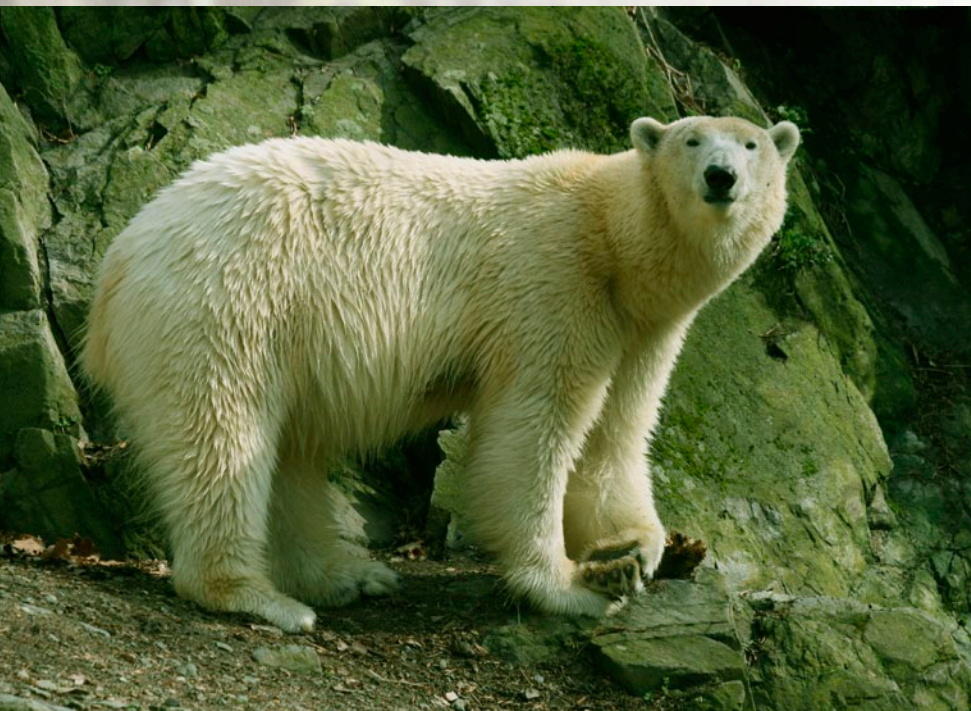
David Nejedlo

MVDr. David Nejedlo,
prezident Unie českých a slovenských zoo
a ředitel Zoo Liberec

MVDr. David Nejedlo,

narozený roku 1971, vystudoval obor chovatelsví na Střední zemědělské škole v Brandýse nad Labem (1989) a všeobecné veterinární lékařství na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně (1995). Již při studiu na fakultě pracoval jako konzultant speciální výživy masažravců a veterinárního poradenství, během vojenské služby byl veterinářem služebních psů. V roce 1996 zahájil praxi v ordinaci v Českém Dubu, kde působil jako veterinář malých a hospodářských zvířat, později založil ordinaci v Hrádku nad Nisou, pracoval na klinice v Liberci-Růžodole a byl i veterinářem městského útulku v Liberci a liberecké zoo. Ředitelem Zoo Liberec se stal v roce 2004. V témže roce jej Unie českých a slovenských zoo přijala za individuálního člena, členem její rady se stal roku 2007, viceprezidentem roku 2009 a letos na jaře byl zvolen jejím prezidentem. Působí v poradním orgánu ministra zemědělství pro welfare a v poradním orgánu ministra životního prostředí pro záležitosti zoologických zahrad. V roce 2009 spoluzaložil obecně prospěšnou společnost Veterináři bez hranic ČR. Říká, že lidi, zvířata a životní prostředí nelze oddělit. Záleží mu nejen na tom, aby se dobře měla zvířata v zoo, ale aby také prosperovali lidé, zvířata a krajina v zemích, odkud exotičtí chovanci zoo pocházejí.

Umca

Cora zůstává v brlohu, Umca je v zázemí

Výběh ledních medvědů koncem října osířel. Medvědice Cora, která je pravděpodobně březí, zůstala uzavřená v brlohu, kde má k dispozici jednu ze čtyř vnitřních ubikací (porodní box). V této době musí mít naprostý klid (neruší ji ani chovatelé) a připravuje se na porod. Samec Umca, jehož přítomnost by březí samici rušila, přešel do nově vybudovaného odstavného výběhu už začátkem měsíce.

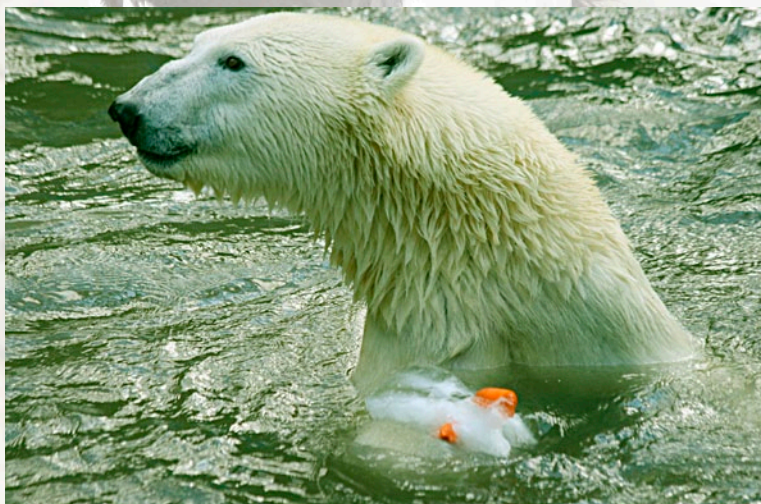
Umkův výběh o ploše 150 m², obehnaný 3,6 m vysokou zdí s elektrickým ohradníkem, navazuje a brloh z opačné strany než velký společný výběh a nachází se již mimo návštěvnickou část. Umkova ubikace je od ostatních částí brlohu oddělena. Pokud se odchov mláďat

Dvojčata

podaří, Umca bude v náhradním prostoru žít o něco déle než rok. Už se nebude muset jako dříve v době březosti samice stěhovat do jiné zoo či do expozice našich hnědých medvědů. Nyní má do svého přechodného bydliště mnohem blíž, odpadá tedy nutnost náročných transportů, při nichž je třeba zvíře uspávat.

Nakládání s březí samicí ledního medvěda musí být v zoo vždy velmi omezené. Během léta medvědice dostávala zvýšenou krmnou dávku. Předkládali jsme jí tolik masa, kolik ho byla schopná přijmout – denně spořádala kolem 10 kg hovězího, koňského, zvěřiny a ryb. Dále dostávala mrkev, jablka, červenou řepu, hrozny, žitný chléb, olivový olej, zakysanou smetanu

Cora

a šlehačku, příležitostně med. Jako doplněk denní dávky jsme do krmné směsi přidávali polévkovou lžičku rybího tuku, kávovou lžičku vitamínového přípravku a stejné množství vápníku. Od konce července se dávka pomalu snižovala, na začátku října už jedla jenom jablka a před uzavřením v brlohu už zcela přestala žrát. Po dobu pobytu v brlohu medvědice nežere a nevyměšuje a ztratí až 200 kg váhy. Aby toto období zvládla, musí v létě nashromáždit co největší zásobu podkožního tuku. Pro úspěšný odchov mláďat je třeba v porodním boxu vytvořit prostředí co nejvíce podobné přírodním podmínkám. Toho lze dosáhnout i osvětlením, které intenzitou a zabarvením připomíná světlo prostupující vrstvou ledu. Vše, co se bude v porodním boxu dít, bude zaznamenávat infračervená kamera přenášející obraz i zvuk na obrazovky počítačů zoologů. Když se mláďata narodí, bude přenos přístupný na webových stránkách Zoo Brno.

Odchov ledních medvědů se mnohdy nemusí podařit, podle statistik se v zajetí dožije dospělého věku jen 8 % narozených mláďat (ani v přírodě není schopnost přežít medvídat o mnoho lepší). Přesto doufáme, že Cora zapokuje velký úspěch z roku 2007, kdy porodila dvě mláďata a obě pečlivě vychovala. Dvojčata Bill a Tom se stala všeobecně populárními a do zoo přilákala davы návštěvníků. Ve věku patnácti měsíců odešla do jiných zoo, Bill do Gelsenkirchenu v Německu a Tom do Prahy. V těchto zahradách se v Brně narození samečci zapojují do rozmnožování vzácných šelem, kterých v přírodě stále ubývá. Jejich první potomky lze očekávat už za dva roky (avšak spíše se mohou objevit až o něco později).

Eduard Stuchlík

Foto Svatoopluk Šedivý

Bobří hráz

Český les – zelená výspa západních Čech

Část pohorí Českého lesa, ležícího při jihozápadní hranici republiky, byla v roce 2005 vyhlášena naší zatím nejmladší chráněnou krajinnou oblastí. Její rozloha činí 473 km². Mnohaletá izolace území, které se za minulého režimu nacházelo v uzavřené a vysídlené pohraniční zóně, paradoxně umožnila zachovat mnoho přírodních hodnot. Český les dnes charakterizuje řídké osídlení a rozsáhlé lesy s četnými ostrůvky vzrostlých náletů v místech zaniklých vsí. Bezlesí zabírá jen 15 % plochy a převážně slouží pro pastvu skotu. K nejcenějším částem oblasti patří bukové lesy pralesního typu, které se zachovaly na těžko přístupných svazích Haltravského hřebene s dominantou Českého lesa, horou Čerchov (1042 m n. m.).

Hluboké lesy poskytují útočiště mnoha druhům živočichů. V korunách vysokých stromů hnízdí čápi černí (*Ciconia nigra*) a v dutinách silných starých kmenů například holub doupaňák (*Columba oenas*), jehož jednoduché a krátké vrkání se z jara ozývá téměř na každém kroku, a různé druhy sov. Při zimních sčítáních jsme zjistili hojnou přítomnost puštíka obecného (*Strix aluco*), kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*) i sýce rousného (*Aegolius funereus*). Ze vzácných savců můžeme v Českém lese potkat rysa ostrovida (*Lynx lynx*) nebo drobného hlodavce plcha zahradního (*Eliomys quercinus*). Toto asi 12 cm dlouhé, nápadně zbarvené zvířátko s výrazným černým pruhem přes obličej našlo útočiště v rozvalinách zaniklých obcí, které připomínají jeho původní stanoviště, světlé surové lesy.

Českým lesem prochází hranice labsko-dunajského rozvodí. Drobné kamenité potoky, z nichž některé odvádějí vodu do Černého a jiné do Severního moře,

jsou bohaté na vodní bezobratlé i obratlovce. Můžeme se tu setkat s oběma druhy našich původních raků, rakem říčním (*Astacus astacus*) i vzácnějším rakem kamenáčem (*Austropotamobius torrentium*). Pro ochranu druhého z nich byla na části toku řeky Radbuzy vyhlášena evropsky významná lokalita. V jemných písčiny a bahnitých náplavkách žije další z evropsky chráněných druhů, primitivní obratlovec mihule potoční (*Lampetra planeri*).

Od 80. let 20. století začal potoky Českého lesa opětovně osidlovat také bobr evropský (*Castor fiber*). Rozšířil se z Bavorska, v 90. letech jeho populace vzrůstala, až v roce 2000 překročil hranici labsko-dunajského rozvodí a dostal se do řek Úhlavy, Radbuzy a Mže. V současné době v celém Českém lese sídlí asi 44 rodin, což odpovídá přibližně 220 jedincům.

Bobří rodinu tvoří rodičovský pár s potomky z jednoho až dvou vrhů, mladí bobří zůstávají s rodiči až do dosažení dospělosti. Běžná rodina tak čítá pět až šest jedinců. Jidelniček těchto býložravců je velice pestrý, neboť se v něm objevuje více než 150 druhů bylin a přes 80 druhů dřevin. Na jaře a v létě se živí vodními a suchozemskými bylinami, na podzim a v zimě kácejí stromy, aby se dostali k listům, větvičkám, lýku a kůře. Nejvíce jim vyhovuje hlubší stojatá nebo pomalu tekoucí voda ve velkých řekách, v jejichž vysokých březích si vyhrabávají nory. Na malých potocích Českého lesa je tomu ale jinak. Tam si stálou vysokou hladinu vody musejí sami vytvořit, proto stavějí mohutné hráze z klacků, drnů, bláta a kamení. Zaplavují okolí a vytvářejí tak vhodné životní podmínky pro řadu dalších živočichů, jako jsou žáby, čolci nebo vážky, kdysi hojná, ale dnes, po výrazných úpravách v krajině, vzácná zvířata. Aktivita bobrů

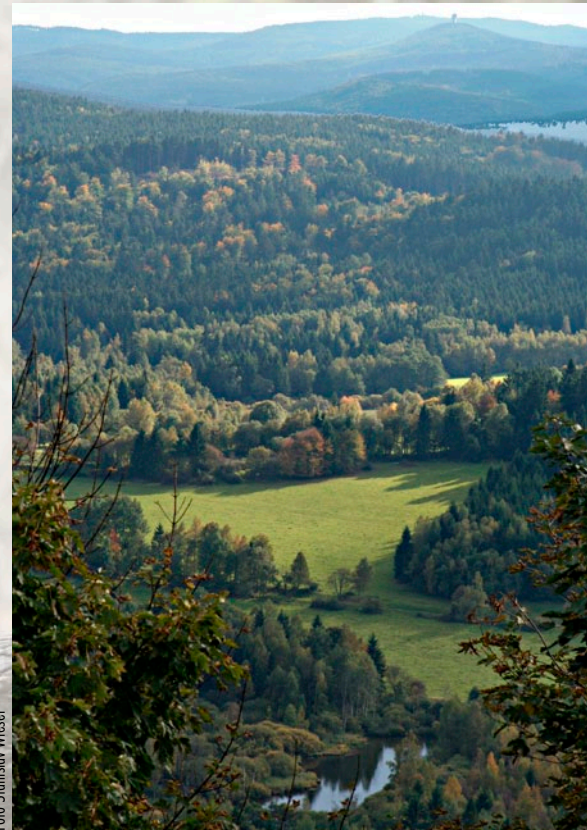

Foto Stanislav Wiesner

Krajina Českého lesa

Foto Ladislav Vogelhanz

Bobr evropský

ovšem přináší i konflikty s člověkem. Výsledkem bobří činnosti mohou být například ucpané propustky pod mosty, zaplavené silnice, narušené rybníční či protipovodňové hráze apod.

Bobr patří v České republice mezi silně ohrožené živočichy a na jeho ochranu bylo u nás vyhlášeno i několik evropsky významných lokalit, jedna z nich – Kateřinský a Nivní potok – i v Českém lese. Podle našeho zákonodárství nesmíme bobra mj. chytat, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Chráněny jsou i jeho stavby a biotop. Konflikty mezi člověkem a bobrem lze tedy mírnit jen velmi nesnadno.

RNDr. Milena Prokopová, Ph.D.,
Správa CHKO Český les

Dospělý pták s mládětem na krmném místě

Pár orlů kamčatských odchoval mládě

Mezi chovatelskými počiny roku 2011 zaujímá v Zoo Brno bezesporu první místo narození mláděte orla kamčatského. Vylíhlo se 14. dubna a bylo to vůbec poprvé, kdy naše zoo tento druh rozmnožila.

Orel kamčatský (*Haliaeetus pelagicus*), někdy též zvaný orel východní, bělokřídý či Stellerův, pochází z ruského Dálného východu, jeho areál zabírá poloostrov Kamčatku, pobřeží Ochotského moře, ostrov Sachalin, povodí dolního toku řeky Amuru a Přímoříský kraj. Část populace zimuje na jih Kurilských ostrovů a severu japonského ostrova Hokkaidó. S rozpětím křídel, které může měřit až 240 cm, patří k největším dravcům. Divoká populace se odhaduje na 5 000 kusů a Světová organizace ochrany přírody (IUCN) klasifikuje orla kamčatského jako zranitelný druh (vulnerable, VU). Také proto, že v oblasti jeho výskytu se může začít rozvíjet těžba ropy, některé zoologické zahrady tento druh cíleně rozmnožují.

Chov orlů v naší zoo původně probíhal ve staré velké společenské voliére, která stála v místě dnešní indiánské chýše (postavené v roce 2003). Vedle několika jiných druhů dravců jsme drželi i dvě samice orla mořského (*Haliaeetus albicilla*). V sousední, rovněž již neexistující voliére (v místě dnešního bobřínce) zahrada současně začala chovat i samce

orla bělohlavého (*Haliaeetus leucocephalus*). Jelikož se nám u zmiňovaných druhů nepodařilo sestavit úspěšný chovný pár, v souladu s dlouhodobou chovatelskou koncepcí, zaměřenou na širší oblast kolem Beringovy úžiny, padlo rozhodnutí chovat nadále jen orly kamčatské. Orly mořské i orla bělohlavého jsme poté předali do jiných zahrad. Při konstrukci nové voliéry pro orly kamčatské, která se od roku 2003 nachází v bývalém lomu na kámen nad výběhem ledních medvědů, jsme částečně použili materiál ze zrušených starých voliér.

V té době už byla naše zoo zapojena do rozsáhlého mezinárodního programu na záchranu orlů kamčatských, řízeného Euroasijskou regionální organizací zoologických zahrad a akvárií (EARAZA)

Mladý orel zkouší brodění

a zčásti financovaného i z USA. V souvislosti s účastí na tomto programu jsme v prosinci 1999 obdrželi dva mladé jedince, kteří se narodili v květnu téhož roku v divočině povodí řeky Amuru v Chabarovském kraji, a v červnu byli odebráni z hnízda. (Odebrání druhého mláděte z hnízda je u ohrožených druhů dravců běžnou praxí, protože druhorozené mládě v přírodě zpravidla ještě v době odchovu uhynie.) Původní předpoklad zněl, že se jedná o nepřibuzný, perspektivně chovný pár. Genetické určení pohlaví však prokázalo, že oba ptáci jsou samci. Když jeden z nich v únoru 2000 uhynul, vedení záchranného programu začalo k našemu zbylému samci hledat vhodnou, nejlépe již prověřenou samici. Ta byla nalezena v roce 2006 v Zoo Tallinn v Estonsku, kde žila bez samce, ale každoročně se dostávala do toku a snášela vejce. Narodila se v květnu 1994 rovněž ve volné přírodě, ve stejné oblasti jako náš samec. Do naší zahrady byla dovezena v červenci 2008.

Postupné sblížení páru trvalo dlouho. Počáteční nezáměr, kdy oba ptáci sedávali daleko od sebe, vystřídaly první projevy náklonnosti až na začátku roku 2009, v únoru, tedy v době, kdy orli přicházejí do toku. Ten byl ovšem zpočátku značně ostýchavý a spočíval například v tom, že se orli snažili nosit větvičky, které jim předkládali chovatelé, na hnízdo. Abychom orlům vyšli maximálně vstříc, zbudovali jsme ve voliére hnízda dvě. Jedno na skále u dna voliéry a druhé u stropu, ve čtyřmetrové výšce. Horní hnízdo jsme vybavili odsedávkami z mohutných větví a rozšířili jeho plochu. Dolní hnízdo jsme museli zabezpečit proti vyplavení a sesuvu zeminy ze svahu za voliérou. Orli, které jsme stále kontrolovali a sledovali jejich pohyb, střídatě preferovali obě

hnízdá. Horní hnízdo u nich s konečnou platností zvířetilo až poté, co jsme značně zvětšili jeho plochu i jeho okolí vhodné pro odsednutí. Od roku 2009 se při toku značně zvětšila agresivita samice, což bylo dobrou známkou toho, že si orli začínají hájit teritorium. Páření jsme však nepozorovali.

Začátkem roku 2010 se vztahy orlů ještě více utužily. Sedávali teď blízko sebe a při toku vydávali poměrně bohatou škálu jinak nezvyklých zvuků. Samice opět začala upravovat hnízdo a starostlivě rovnala přinesené větvičky. Právě tato činnost ve spojitosti s útočností vůči veřelcům upevňuje vnitřní soudržnost páru. Polohu horního hnízda jsme trochu snížili, aby se ptákům snáze přistávalo, a stěnu voliéry za hnízdem obložili rohoží poskytující větší soukromí. Počátkem března již samice trávila v hnízdě většinu času, ale pevně nezasedla. Až ke konci března jsme upozorovali, že sedí na hnízdě a nejspíše zahřívá vejce. Naše radost byla veliká. Následovalo bleskové bezpečnostní opatření: omezili jsme provoz kolem expozice – návštěvníci se mohli přiblížit jen na určitou vzdálenost od voliéry. Ukázalo se, že pár výborně spolupracuje. Když se zvedl jeden pták, druhý jej na hnízdě okamžitě nahradil. Rovněž obrana hnízda, provázená vydatným křikem, byla dokonale sevcivěná. Sezení na vejcích pokračovalo přes celý květen. Spolu s tím, jak klesala pravděpodobnost vylíhnutí mláděte, ubývalo i hlasových projevů samice, která už na hnízdě převzala většinu iniciativy. Velmi silný hnízdni pud způsobil, že seděla na vejcích a bránila hnízdo po mnohem delší čas,

Mládě na hnízdě (1. 7. 2011)

Mladý orel

než jaký odpovídá inkubaci vajec. Na konci května vypršel poslední termín možného líhnutí zárodku a začátkem června již orli nechávali vejce chvílemi bez dozoru. Až poté se podařilo s určitostí zjistit počet snesených vajec: byla dvě. V půli června jsme je odebrali z hnízda, které orli stále silně bránili. Prohlídka potvrdila, že vejce byla neoplozená.

Letos začal tok orlů již v lednu. Samice opět trávila spoustu času na hnízdě. Na začátku března zasedla a už 9. března jsme mohli potvrdit, že v hnízdě jsou opět dvě vejce. Většinou na nich seděla samice a při střídání se věnovala komfortním prvkům chování – čistila se a chodila se koupat do bazény. Třináctého dubna jsme pozorovali, jak samice vejce odvětrává a s velikou opatrností kolem nich našlapuje. Následující den se konečně vylíhlo první mládě. Od okamžiku, kdy samice poprvé zasedla na hnízdo, uběhlo 39 dní.

Cestu kolem voliéry jsme pro návštěvníky zcela uzavřeli. Druhé vejce, které v té době stále zůstávalo v hnízdě, po delším čase zmizelo (nejspíše je dospělí ptáci sežrali). O holátko se starali oba rodiče. Krmili je pestrou stravou, která se skládala ze slepic, kuřat, křepelek, ryb, hovězího masa a zvěřiny. Orli nosili potravu na hnízdo, tam ji mláděti škubali a krmili je. Mládě začalo být brzy čilé a zvědavě se zajímalo o okolí. Při varovném pokřiku dospělých se v hnízdě přikrčilo a nehýbalo se. V červnu již dorostlo do velikosti rodičů a popocházelo po hnízdě. Začátkem

července poprvé opustilo rodné hnízdo a začalo hřadovat na bidle vedle něj. Rádus pohybu na větvích a bidlech se postupně zvětšoval a mladý orel začal poletovat, zprvu jen po hnízdě, a později i mimo ně. Rodiče už sice velikostí téměř dostihl, liší se však od nich vybarvením. Je převážně černý a ještě zdaleka nemá vyvinuty typické velké okrsky bílého peří, které zdobí dospělí ptáky tohoto druhu především na křídlech, nohách a ocase.

Mladý orel nemůže zůstat s rodiči dlouho, ještě letos jej odsuneme do Zoo Tallinn, odkud bude v rámci záchranného programu předán do další zahrady. Ještě před začátkem nové hnízdni sezóny, po odchodu mláděte, hodláme voliéru dále vylepšit a rozšířit. Chceme tak vytvořit ideální podmínky pro další chov.

Ing. Miloslav Walter,
revírník na úseku Šelmy

Dospělý pták s mládětem na hnízdě (24. 6. 2011)

Foto: Pavel Hruška

Účastníci Prázdnin v zoo při komentovaném krmení žiraf

V zoo je také možné strávit část prázdnin

Týdenní prázdninové pobyty dětí v brněnské zoo měly premiéru v roce 1997 a od té doby se pravidelně každé léto opakují. Pořádáme osm týdenních turnusů, které pokryjí oba prázdninové měsíce, a od roku 2005 i jeden týdenní turnus v březnu, v době jarních prázdnin.

Také letos, o jarních i letních prázdninách, přicházely děti ve věku sedm až dvanáct let do Zoo Brno od pondělí do pátku v 8 hodin ráno a rodiče si je vyzvedávali ještě týž den v 17 hodin. Děti trávily čas v zoo pod dozorem pracovnice propagačně vzdělávacího úseku a pomáhali jí dva externí spolupracovníci, většinou studenti pedagogické fakulty.

Program jednotlivých dní je vždy pečlivě připraven tak, aby děti poznaly nejen návštěvní část zahrady, ale aby také poznaly její zázemí, kde jim o své práci a o svěřených zvířatech povprávějí chovatelé. Tak si

odnášejí mnohem hlubší zážitek než běžný návštěvník. Například v pavilonu Tropicke království nečekaně zjistí, že hadi mají na dotek sametově hladkou kůži, překvapí je kamčatští medvědi, mohutní, zdánlivě nemotorní tvorové, když se předvedou jako rychlí a pohotoví lovci ryb, které jim do jezírka v jejich výběhu házejí chovatelé. Při krmení zvířat, jehož bývají dychtivými svědky, děti také objeví, jak pestrý mají jídelníček drápkaté opičky, které kromě ovoce a kašičky s medem a dalšími přísadami slupnou i moučné červy.

Oblíbenou atrakcí bývá jízda na ponících. Ještě před ní chovatelka koní dětem vysvětlí, jaká plemena zoo chová. Největší nadšení sklízí drobné puntikaté miniappaloosy, velice zaujmou i statnější strakatí irští kobové.

Děti se účastní různých her, soutěží a kvízů, mohou se projevit i ve výtvarné oblasti, například křídami pokreslí celé prostranství před pavilonem Tropicke království. K dispozici mají i klubovnu ve správní budově či na Stanici mladých přírodovědců. V přednáškovém sále správní budovy sledují kreslené pohádky o zvířatech, ale i přírodopisné filmy z vydavatelství National Geographic, které přibližují život zvířat všech světadílů.

Jeden z pěti dnů pobytu bývá vyhrazen pro výlet za hranice zoologické zahrady. V tomto roce děti navštívily westernové městečko v Boskovcích, nabízející veškeré tamní atrakce plné dobrodružství. Závěr pobytu v zoo patří Indiánskému dni se soutěžní stezkou, na níž si děti nadšeně prověřují znalosti o zvířatech, získané od chovatelů a od vedoucích tábora. V replice srubu indiánů kmene Haida Gwaii, postavené u výběhu vlků a bobrů, a v indiánské vesničce u výběhu bizonů se dětem dostane poučení o tom, jak žili původní obyvatelé Ameriky. Děti si pak po vzoru indiánských bojovníků pomalují obličej, vlastnoručně vyrobí čelenku a společně se vyfotografují, aby měly, kromě dalších drobných dárečků, památku na část prázdnin strávenou mezi zvířaty jakoby kdesi v daleké divočině.

Prázdniny v zoo jsou u dětí i rodičů velmi oblíbené a zájem o ně obrovský, mnohonásobně překračující možnou nabídku. Zahrada bohužel nemůže akci pořádat pro více dětí, protože pro ně nemá technické vybavení odpovídajícího rozsahu, ani dostatek pracovníků. Větší počet dětí by totiž vyžadoval zvýšený počet zaměstnanců, kteří se o frekventanty turnusu starají, více kluboven a větší rozsah hygienického zázemí, než jakým zoo disponuje.

Zuzana Sommerová,
propagačně vzdělávací úsek Zoo Brno

K Indiánskému dni patří i malování na obličej

Skupinové foto na závěr prázdninového pobytu v zoo

Děti z Klokánku prožily v brněnské zoo den, na který se nezapomíná

Na prohlídku naší zoo jsme pozvali brněnský domov Klokánek, který je zařízením Fondu ohrožených dětí. Skupinu přibližně dvaceti dětí i s jejich vychovatelkami jsme přivítali 29. srpna. Připravili jsme jim spoustu zážitků: komentované krmění medvědů kamčatských a tapirů jihoamerických, jízdu vláčkem, jízdu na ponících a opékání buřtů v indiánské vesničce. Reportáž z návštěvy Klokánku v Zoo Brno odvysílala Česká televize 31. srpna v pořadu Dobré ráno. (red)

Foto Pavel Hruška

Děti z domova Klokánek sledují komentované krmění kamčatských medvědů

Poděkování adoptivním rodičům a sponzorům

Setkání adoptivních rodičů a sponzorů pořádá Zoo Brno vždy o posledním srpnovém víkendu, v době výročí otevření zahrady, od něhož letos uplynulo 58 let. Naším věrným příznivcům se tak snažíme vyjádřit díky za nezištnou pomoc. V letošním bohatém kulturním programu zahráli a zatančili herci divadla Mimi Fortuna, westernové tance předvedli členové skupiny Abanico, pohádku zahrálo divadlo Koráb a představili se judisté ze Sportovního klubu Královo Pole. Jednotlivá vystoupení propojila hudba kapely Kronek Alband. Na mnoha místech proběhlo komentované krmění zvířat, děti se mohly vyhoupnout do sedel poniků a zájemci si prohlédli stánek s ukázkami různých přírodnin, jako jsou rohy, parohy, kožesliny, peří, vejce apod. Po 15. hodině se rozhořelo ohniště v indiánské vesničce, kde si adoptivní rodiče a sponzoři opékali špekáčky. (red)

Kriticky ohrožení dvojjazyčníci haitští mají mláďata

Čtyřicet mláďat dvojjazyčníka haitského, kriticky ohroženého ještěra z ostrova Hispaniola, se v Zoo Brno narodilo 24. srpna. Skupinu pěti dvojjazyčníků, dovezených ze Zoo Jersey, chováme od května tohoto roku. Jednoho samce mohou návštěvníci vidět v expozičním teráriu pavilonu Tropické království, dva chovné páry a mláďata držíme v zázemí tohoto pavilonu. (red)

Foto Pavel Hruška

Mláďata dvojjazyčníků haitských

Papoušek Eda a kobové na Bystrckém scuku

Městská část Brno-Bystrc, na jejímž katastru se nachází i Zoo Brno, v sobotu 10. září pořádala na Horním náměstí v Bystrci sedmnáctý ročník zábavného odpoledne nazývaného Bystrcký scuk. Na organizaci akce se také podílelo skautské středisko Vrbovec, brněnská zoo a další organizace. K nejpřitažlivějším atrakcím patřil populární kontaktní papoušek ara ararauna, zvaný Eda, jehož předvedla pracovnice propagačně vzdělávacího úseku Zoo Brno. Na scuku ale byli i koně ze zoo: v doprovodu chovatelek se představili děti povozili dva irští kobové. (red)

Foto Bystřánek

Papoušek Eda na Bystrckém scuku

Foto Pavel Hruška

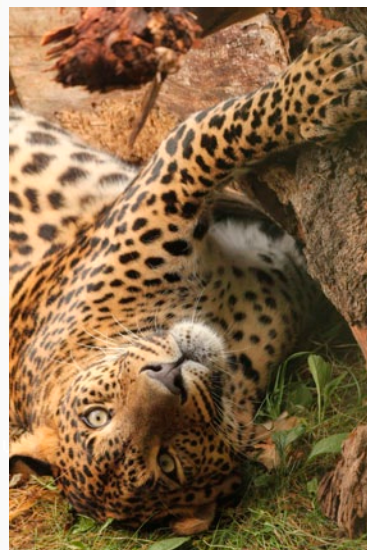
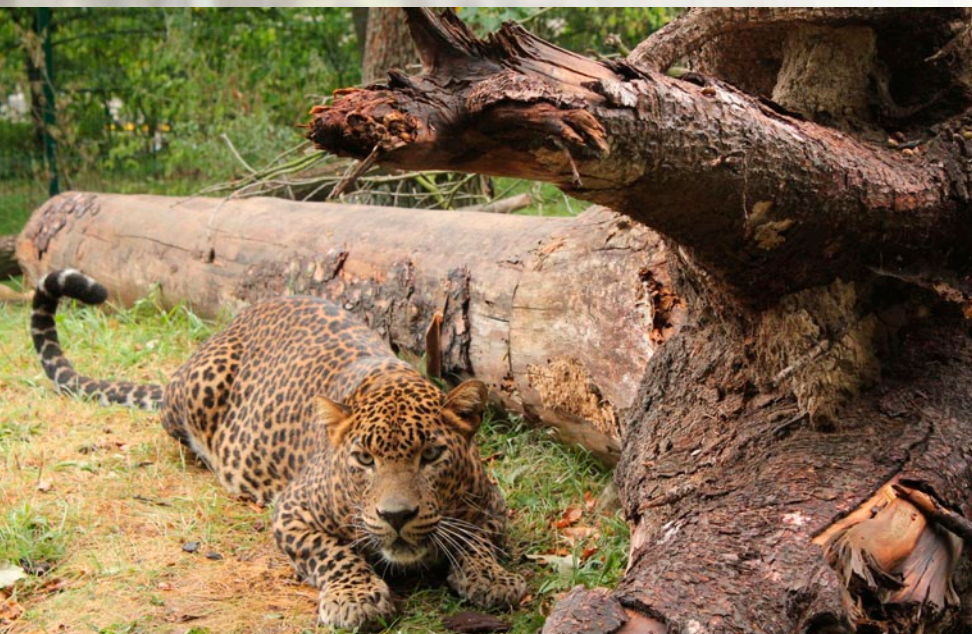

Taneční skupina Abanico do svých vystoupení často zapojuje i diváky

Foto Bystřánek

Kobové na Bystrckém scuku

◀ Levhart Bala v nové expozici

Ubikace levhartů vznikla adaptací staršího objektu

Levharti dostali novou expozici, Tygři skály patří nyní už jen tygrům

Pětiletý samec levharta cejlonského jménem Bala koncem července tohoto roku přesídlil z Tygřích skal, kde žil od června 2010, do nové expozice poblíž správních budov. Bala, narozený v roce 2006 v Zoo Jihlava, nyní čeká, až mu dovezeme novou družku, abychom mohli začít rozmnožovat vzácný poddruh, na jehož chov Evropská asociace zoo a akvárií zřídila záchranný program.

Expozice Tygři skály, vybavená dvěma prostorovými výběhy, třemi ubikacemi a dvěma porodnami, sloužila od svého vzniku v roce 2000 dvěma druhům – tygrům sumaterským a levhartům cejlonským. Od letošního roku je tedy vyhrazena pouze tygrům, jimž tato změna přinesla větší komfort – v jedné polovině Tygřích skal nyní žije samec a v druhé samice, pár

spojujeme jen v době říje. V budoucnu bude ovšem snadno možné chovat v této expozici více tygrů. Pro tygry i levharty je poslední změna rovněž přínosná v tom, že dva druhy, které si v přírodě konkurují, už nebudou žít v těsné blízkosti.

Nový výběh levhartů o ploše přibližně 300 m², obehnaný drátěným pletivem s elektrickým ohradníkem, shora kryje síť. Zateplené zázemí s ubikacemi pro levharty vzniklo adaptací jednoho z nejstarších chovatelských zařízení zahrady, pocházejícího z roku 1962. Jde o bývalou přístavbu k ještě staršímu, dnes již strženému pavilonu vivárií, která nejprve sloužila šimpanzům. Po jejich odchodu do nového pavilonu opic v roce 1965 se v ní vystřídalo více druhů, mezi nimi i jaguáři, pumy a rys. Adaptovaný objekt nyní obsahuje tři propojené ubikace, z nichž mohou zvířata vycházet i do menšího klecového výběhu, navazujícího na ubikace z opačné strany než nový výběh.

Brněnská zoo chovala od roku 2004 pár levhartů cejlonských dovezených přímo z jejich domoviny na Srí Lance. Jelikož samice Ruwani, která na Srí Lance údajně porodila mládě, nemohla v Brně s Magou dlouho zaběhnout, odeslali jsme je v roce 2008 do zoo v nizozemském Arnhemu a k Ruwani ještě týž rok dovezli samce Arnolda, narozeného v roce 1995 v Zoo Fuengirola ve Španělsku. Ruwani, nositelka vzácných genů, narozená v divočině, však ani poté nezaběhla, a tak Arnold odešel v roce 2010 do deponace v Zoo Jihlava a v Brně jej nahradil již zmíněný Bala.

Ruwani s Balou zpočátku žili společně a bez konfliktů, ale nepárali se. Jelikož jej samice odmítala přijmout, vzbuzovala v Balovi chuť použít sílu. Jeho agresivita stoupala a vyvrcholila útokem, kdy musel zasáhnout chovatel a samce od samice odehnat. Poté byla obě zvířata dlouhou dobu oddělena a musela si na sebe znovu zvykat. Když se u samice po čase vytratily příznaky strachu z partnera, začala zvířata spát blízko sebe, oddělena jen mříží, přes níž na sebe viděla. Pak teprve chovatelé rozhodli, že budou pokračovat v připouštění. Při dalším pokuse o páření, v květnu 2011, však Bala Ruwani zabil. I když byli při připouštění chovatelé v pohotovosti s hadicí, aby proudem vody samce zklidnili, i když byl v pohotovosti i veterinář s poplašnou pistolí, zvíře nedbalo ani na proud vody, ani je neodradily varovné výstřely. Balův smrtící bleskový zásah trval jen několik vteřin. Pohlavní akt levhartů někdy takto končí jako v zajetí, tak i v přírodě.

Smutek nad ztrátou Ruwani aspoň trochu zmírňuje fakt, že druhý člen geneticky cenného cejlonského páru, samec Maga, v Arnhemu zplodil několik potomků. Vzácná nepřibuzná krev tak přece jen evropské chovy oživí.

Pokud jde o brněnský chov levhartů, ten snad v nové expozici dostane po příchodu samice nový impuls. Doufejme, že nová samice – na rozdíl od Ruwani, která byla poněkud křeččí tělesné konstrukce – dokáže vzbudit větší respekt a že se pár sžije.

Eduard Stuchlík

Klokany Bennettovy (na snímku) chová Zoo Brno již zhruba tři desítky let, v chystané nové expozici se objeví další druh – klokani skalní

Africká vesnice i klokani skalní získali evropskou dotaci

Všechny tři projekty na zvelebení zoologické zahrady, které město Brno letos vyslalo do soutěže o získání dotace z Evropské unie, uspěly. O jejich účasti v soutěži jsme informovali v prvním čísle tohoto ročníku Zooreportu, nyní můžeme s jistotou konstatovat, že ještě před koncem roku 2011 začnou přípravné práce na stavbě expozice klokana skalního, voliery orlů bělohlavých a africké vesnice. Uskutečnění tohoto záměru, očekávané během následujících dvou let, bude město stát téměř 68 milionů korun a zpět ve formě dotací z Regionálního operačního programu Jihovýchod obdrží téměř tři čtvrtiny částky, tedy zhruba 51 milionů korun.

Tohoto samce orla bělohlavého jsme prozatím deponovali do jiné zoo. Než se vrátí do nové expozice, musíme mu sehnat družku

Skupina plameňáků dosud v brněnské zoo chybí, avšak do dvou let se součástí africké vesnice má stát i jezírko obývané těmito nádhernými ptáky (naš snímek je ze Zoo Riga v Lotyšsku)

Do expozice klokana skalního budeme vstupovat průchodem z umělého kamene, vyzdobeným napodobeninami skalních maleb s aboridžinskými motivy. Celým rozlehlým areálem klokana, zabírajícím dosud nevyužitou stráž pod pavilonem exotických ptáků, povede naučná stezka, na níž se návštěvníci dostanou do přímého kontaktu se zvířaty. Klokani v Brně zaplní poslední prázdný prostor podél takzvané páteřní komunikace spojující dolní a horní část zoo. Před deseti lety se v těchto místech nacházela jediná expozice lam krotkých. Návštěvníci, kteří tudy nyní procházejí od restaurace U Tygra k pavilonu exotických ptáků, se těší pohledem na mary stepní, surikaty, pekari bělobradé, lamy alpaky a lamy guanako, k nimž zakrátko přibudou i klokani skalní...

Voliery orlů bělohlavých bude tvořit ocelová konstrukce s předepnutými lanovými táhly, uzavřená nylonovou sítí. Voliéra, stejně jako výběh klokana, bude

průchozí, vstup do ní povede chodbou proráženu ve skále z umělého kamene, postavené v sousedství indiánského srubu. Po průchodu skalní stěnou se návštěvník (společně s létajícími orly) ocitne v obrovském prostoru ohraničeném výběhy vlků arktických a rysů kanadských. Volným spojením se dvěma menšími chovatelskými zařízeními pro skunky pruhované a urzony kanadské vznikne jeden expoziční celek (na počátku prohlídky se návštěvníci seznámí se skunky, po opuštění voliery s urzony).

Tři výše jmenované severoamerické druhy se stanou součástí postupně vznikajícího komplexu Beringie a uzavřou jeho kanadsko-aljašský oddíl, který obsahuje již hotové expozice vlků arktických a rysů a bobrů kanadských, doplněné srubem indiánů kmene Haida Gwaii. Expozice orlů kamčatských, která se nachází nedaleko (v sousedství ledních medvědů), ukazuje již druh orla žijícího v asijské části širšího okolí Beringovy úžiny.

Kromě Beringie, představující severskou zvířenu, začíná Zoo Brno budovat či plánuje další komplexy věnované jiným zoogeografickým oblastem, například Karibik nebo indonéskou Wallaceu. Africká vesnice, která v Zoo Brno vyrostle poblíž výběhu Safari pro žirafy síťované, zebry Chapmanovy, pakoně modré a pštrosy dvouprsté, se stane součástí komplexu Kalahari, přibližujícího faunu aridní části subsaharské Afriky. Ve vesnici s osmi chýšemi bude mj. žít africká drůbež, plameňáci a lemuři.

Lze si jen přát, aby i v budoucnu město Brno získalo další dotace, které zoologické zahradě pomohou při úspěšné cestě mezi nejvyspělejší instituce svého druhu.

Eduard Stuchlík

VÁNOCE V ZOO BRNO!

PŘIJĎTE OZDOBIT A ROZSVÍTIT VÁNOČNÍ STROM PRO ZVÍŘÁTKA!

4. 12. 2011
OD 10.00 HOD.

VSTUPNÉ:
9 - 13 HOD.: 50,- Kč
OD 13 HOD.: ZDARMA

10.00 - 14.00 JEŽÍŠKOVA DÍLNA
(CENTRUM SLUŽEB, RESTAURACE U TYGRA)
VÝROBA VÁNOČNÍCH OZDOB

14.00 - 16.00 VÁNOČNÍ PROGRAM
(NÁMĚSTÍČKO PŘED EXPOZICÍ BERINGIE)
V PROGRAMU VYSTOUPÍ:

- ILONA CSÁKOVÁ
- KAREL GOTT REVIVAL
- S DĚTSKÝM SBOREM BRNO
- FOLKLÓRNÍ SOUBOR KOMÍŇÁČEK!

SLAVNOSTNÍ ROZSVÍCENÍ VÁNOČNÍHO STROMU V 16.00 HOD!